

Danmarks marsvin får

Marsvinet er den eneste hvalart, der yngler i de danske farvande. For at opretholde bestanden har By- og Landskabsstyrelsen stillet forslag om udpegning af en række nye marine habitatområder, der skal beskyttes efter regler i EU's Natura 2000-direktiver. Det betyder, at marsvinene vil blive udsat for færre forstyrrelser på deres foretrukne levesteder.

EU har en målsætning om at stoppe forringelser af den europæiske biodiversitet senest i 2010. I forlængelse af det såkaldte habitatdirektiv har Danmark allerede 254 områder, hvor der gælder særlige beskyttelsesregler for 178 dyre- og plantearter. Områderne er en del af det økologiske Natura 2000-netværk, der strækker sig ud over hele EU.

By- og Landskabsstyrelsen har nu stillet forslag om at føje 12 nye områder til og udvide ni af Danmarks eksisterende Natura 2000-områder. Otte af de nye havområder er specifikt udvalgt for at beskytte den danske bestand af marsvin. Samtidig føjes den lille hval også til listen af beskyttede dyrearter i allerede eksisterende områder i Lillebælt og Storebælt.

Da vores viden om marsvinet er relativt begrænset, er områderne valgt på basis af ny undersøgelse udført af DMU. Fra 1997 til 2007 overvågede forskerne 63 elektronisk mærkede marsvin

for at finde ud af, hvor de opholdt sig mest i de danske farvande. Overvågningen blev desuden understøttet af optælling og observationer fra båd.

Marsvinenes foretrukne områder viste sig at være den sydlige ende af Nordsoen, ved Skagen, ved Storebæltsbroen, i Femerbælt, Flensborg Fjord, ved Als, i Lillebælt, Kalundborg Fjord, Gilleleje Flak, den nordlige ende af Øresund og på Adler Grund ved Bornholm.

Hvornår træder beskyttelsen i kraft?

By- og Landskabsstyrelsens forslag er i offentlig høring indtil 17. december 2008. Derefter skal der tages stilling til eventuelle forslag om justeringer. I løbet af foråret 2009 vil det endelige forslag til udpegning af nye danske Natura 2000-områder blive sendt til EU-Kommissionen. Her vil de blive indarbejdet i habitatbekendtgørelsen, så de særlige beskyttelsesregler kan træde i kraft og

Fakta om marsvinet (Phocaena phocaena)

Med en vægt på kun 55 til 65 kilo og en kropslængde på 1,4 til 1,8 meter er marsvinet en af verdens mindste hvalarter. Kroppen er robust, hovedet lille og afrundet uden næb. Brystfinnerne er små, mørke og bagudrettede. Rygfinnen, der er placeret lige bag midten af dyret, er lav og trekantet. På oversiden har marsvinet en mørkegrå til blåsort farve, mens undersiden er hvid eller grålig. Halefinnen er sort på begge sider.

Marsvin er tandhval og lever primært af torsk og sildefisk. Men de jager også blæksprutter og krebsdyr. Marsvin færdes ofte i grupper på to til fem individer, men i områder med rigelig føde kan flokkene også være større. Det er dog heller ikke usædvanligt at se marsvin færdes alene. Marsvin kan dykke i op til ti minutter, men oftest varer dykkene fra to til seks minutter.

De små hvaler menes at være særlig følsomme over for forstyrrelser i parringstiden fra juli til august, og når de kælder i maj og juni. Marsvin er drægtige i omkring 11 måneder og føder kalve på cirka ti kilo. Kalven dier hos moderen i otte til 11 måneder.

FOTO: SCANPIX

mere fred og ro

få konkret indflydelse på kommende års forvaltningsplaner.

– De nye regler betyder, at ansøgninger om projekter inden for marsvinernes habitatområder vil blive vurderet anderledes end før. Det kan være en ansøgning om etablering af en ny havmøllepark eller nedgravning af kabler i havbunden. Konsekvensen kan fx blive, at projekterne kun må udføres uden for perioder, hvor marsvinene har særlig behov for ro – typisk i forbindelse med parringstid og kælvning. Natura 2000-beskyttelsen kan også betyde, at nogle projekter simpelthen ikke kan forenes med dyrenes behov og derfor må flyttes til andre steder, siger Gitte Larsen, biolog i By- og Landskabsstyrelsen.

De største trusler

Habitatdirektivets primære formål er ikke at øge bestanden af marsvin, men at sikre den eksisterende bestand forbedrede levevilkår, så den kan opret-

holdes på ubestemt tid. I dag er støj og fiskeri blandt de alvorligste trusler.

Fx er støj fra seismiske undersøgelser af havbunden mistænkt for at forringe marsvinenes muligheder for at finde føde og kommunikere med hinanden over større afstande. I dag er proceduren at affyre lydsignaler i vandet for at skræmme dyrene væk, inden undersøgelserne påbegyndes. Men den metode vil sandsynligvis ikke blive godkendt i de nye habitatområder, hvor hensynet til marsvinenes behov og livsvilkår fremover vil veje tungere på vægtskålen.

Beregninger viser, at der i perioden 1994 til 2001 årligt druknede 4.000 marsvin på grund af garnfiskeri efter torsk og pighvar. Det skyldes, at garnene er for tynde til, at marsvinene kan registrere dem ved hjælp af ekkolokalisering. I de senere år er der blevet gennemført forsøg med andre garntyper og akustiske alarmer – også kaldet pin-

gere. Det er elektroniske enheder, der udsender advarselssignaler, så marsvinene opdager garnene i tide og undgår at blive viklet ind i dem.

I 2000 blev det gjort lovpligtigt at bruge pingere i garnfiskeri ved vrug i Nordsøen fra august til oktober. I 2002 indførte EU forbud mod drivgarn i Nordsøen for at mindske antallet af druknede marsvin yderligere.

– Vi har brug for mere viden om marsvinenes adfærd og behov for at finde den rette balance mellem dyr og mennesker i de nye habitatområder. Men der er ingen tvivl om, at der er ændringer på vej. Konkret regulering af fiskeriet kan dog først gennemføres, når der udarbejdes forvaltningsplaner for de nye beskyttelsesområder. Det skal ske senest seks år efter udpegningen, siger Gitte Larsen.

Hvilke områder er vigtigst for marsvinene?

Marsvin forekommer overalt i de danske farvande med undtagelse af Østersøen, hvor de stort set er forsvundet. Det er også kun sjældent, de observeres i den sydlige del af Øresund. Undersøgelser udført af DMU har vist, at det er disse områder, som marsvinene primært foretrækker at opholde sig i. Derfor er de nu blevet udpeget til at indgå i Natura 2000.

